

Könyvtárhasználat

A könyvtár fogalma: A dokumentumok összegyűjtésére, megőrzésére, tárolására, rendszerezésére, hozzáférésük, visszakeresésük és rendelkezésre bocsátásuk biztosítására szolgál.

A könyvtárak típusai

- Nemzeti könyvtár** – Országos Széchenyi Könyvtár (OSZK)
1802-ben jött létre, Széchenyi Ferenc a nemzetnek adta a magyar és magyar vonatkozású irodalmat tartalmazó könyvtárát.
Feladata: gyűjti a magyar vonatkozású dokumentumokat (minden Magyarországon megjelent kiadványt, és minden olyan kiadványt, amely vagy magyar nyelvű, vagy a szerzője magyar, illetve a tartalma magyar vonatkozású), bibliográfiákat készít.
Köteles példány szolgáltatás – minden Magyarországon megjelent kiadványból kötelezően küldeni kell példányt az OSZK-nak.
- Közművelődési könyvtárak** – pl. Szegeden a Somogyi Könyvtár és fiókkönyvtárai
Feladata: a lakosság igényeit kielégíteni, gyűjtőköre általános, sok a szabadidős olvasmány, szépirodalom.
(ezen a típuson belül: gyerekkönyvtár pl. a Somogyi földszintjén)
- Szakkönyvtárak** – pl. Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum, Szegedi Biológiai Kutató Intézet Könyvtára
Feladata: egy-egy tudományág, szakmai terület szakirodalmát gyűjti a teljesség igényével (tudományos kutatóintézetek könyvtárai nem nyilvánosak)
- Felsőoktatási könyvtárak** – pl. Szegeden a Tanulmányi és Információs Központ (a Szegedi Egyetem könyvtára)
Feladata: az adott oktatási intézmény tudományos tevékenységének kiszolgálása. Nyilvános, de csak az oktatók és a hallgatók igényeivel foglalkozik.
- Iskolai könyvtár** – pl. Csonka János Műszaki Szakközépiskola és Szakiskola Könyvtára
Csak az iskola tanulói és dolgozói használhatják, nem nyilvános.
Feladata: az iskolai munkához szükséges dokumentumokat, tankönyveket, a tananyaghoz kapcsolódó szépirodalmi és ismeretterjesztő műveket, kötelező és ajánlott olvasmányokat gyűjti. Kézikönyvek (lexikonok, enciklopédiák), pedagógiai munkák, az iskola történetéhez, hagyományaihoz kapcsolódó dokumentumok is megtalálhatók az iskolai könyvtárban.

(Elektronikus könyvtár – a könyveket digitális formában tárolja. Magyar Elektronikus Könyvtár – az OSZK üzemelteti)

A könyvtárak felépítése

- Zárt raktári rendszerű** – az olvasók a katalógusban keresnek, a kiválasztott könyvet a könyvtárostól kapják meg.
- Szabadpolcos rendszerű** – az olvasók szabadon mozoghatnak a polcok között, így választva ki a megfelelő dokumentumot.
- Vegyes** – jelentős számú dokumentum szabadpolcos rendszerben van elhelyezve, a ritkábban használtakat zárt raktárban tartják.

A könyvtár részei

- Bejárati térség, ruhatár
- Olvasóterem
- Kézikönyvtár
- Kölcsönző-pult
- Számítógépterem
- Folyóirat-olvasó stb.

Tájékozódás a könyvtárban

- Irodalmi művek (szépirodalom, szórakoztató irodalom): a szerző vezetékneve alapján ábécérendben helyezkednek el. Egy könyv helyét a gerincén feltüntetett Cutter-szám is jelöli. A **Cutter-szám** egy betűből és egy kétjegyű számból áll. A betű az író vezetéknevének kezdőbetűje, a szám pedig a szerzők nevének ábécé szerinti sorrendjében nő.
- Ismeretterjesztő művek: témájuk szerint csoportosítva helyezkednek el a polcokon. A csoportosítás alapja a nemzetközileg elfogadott **ETO** (Egyetemes Tizedes Osztály), amely a dokumentumokat 10 főosztályba, ezeken belül 10 csoportba, majd 10 alcsoportba sorolja. Pl. természettudomány 500, matematika 510, fizika 530 stb.

Katalógus

A katalógusok különböző szempontok szerint felsorolják a könyvtár állományát. Arra szolgálnak, hogy egy adott könyvet megtaláljunk a könyvtárban. Létezik: betűrendes, tárgyszó katalógus. Nagyobb könyvtárakban már elérhetőek az elektronikus katalógusok.(interneten is)

Dokumentumismeret

1. A dokumentumok főbb típusai az *információ hordozó alapján:*

- a, írásos dokumentum: ○ kéziratos (pl. a Nemzeti dal kézirata)
 - nyomtatott (pl. könyv, folyóirat)
- b, képi dokumentum: ○ ábrák, rajzok
 - fényképek:
 - audiovizuális dokumentumok: pl. filmek
 - elektronikus: digitálisan tárolja az információkat
 - pl. multimédia lemez, internetes dokumentum

2. A dokumentumok főbb típusai *tartalmuk alapján:*

- a, Irodalmi művek (szépirodalom és szórakoztató irodalom)
- b, Ismeretközlő művek (szakkönyvek és ismeretterjesztő könyvek)
- c, Tájékoztató segédkönyvek, kézikönyvek (lexikonok, enciklopédiák, szótárak, atlaszok, menetrendek), bibliográfiák

A könyv

A legalapvetőbb dokumentumtípus.

Részei: védőborító, fülszöveg, kötéstáblák, gerinc, védőlap, előzéklap, címlap, verzó (a címlap belső oldala), itt jelölik a szerzői jogot (copyright), a közreműködőket.

Minden könyvnek van **ISBN** (International Standard Book Number) száma.

Időszaki kiadványok (periodikák)

Azonosító számuk az **ISSN** (International Standard Serial Number).

Fajtái:

- Napilapok, pl. Délmagyarország
- Hetilapok, pl. HVG
- Folyóiratok, pl. Természet Világa (megjelenhetnek kéthetente, havonta)

Fontosabb internet-címek

1. Országos Széchenyi Könyvtár: www.oszk.hu
2. Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár: www.fszek.hu
3. Szegedi Somogyi Könyvtár: www.sk-szeged.hu
4. Magyar Elektronikus Könyvtár: <http://mek.oszk.hu>
5. Magyar Országos Közös Katalógus: <http://ww3.mokka.hu>